

Од добро бити, до добробити

Аутори:

Колектив вртића „Калимеро“

ПУ „Радосно детињство“

Нови Сад

Овај рад представља приказ стратегија које су васпитачи вртића „Калимеро“ користили у различитим узрасним групама током имплементације Основа програма „Године узлета“, са циљем подршке добробити детета. Рад одговара на питања која су нам често, од стране колега, постављана током посета Центру кластера: „Како код вас нема буке?“, „Како су деца тако заинтересована и ангажована?“. Одговор се може сажети у две речи: односи и делање, али истина је много сложенија и огледа се у динамичној повезаности односа, различитих ситуација и активности заједничког учешћа, незаборављајући контекст групе, вртића и заједнице. Другим речима, вртић „Калимеро“, као и сваки други вртић, пролази кроз низ свакодневних промена, кроз сталне смене генерација деце, као и промена запослених. Оно што чини специфичност нашег вртића јесте да такве ситуације користимо као прилике за учење и грађење односа.

На постављена питања не можемо пружити готове одговоре. Овај рад се састоји од низа практичних примера на који начин смо ми учавали прилике да користимо свакодневне ситуације као значајне моменте за пружање подршке детету и грађење односа, полазећи од самог приказа процеса транзиције, преко формирања рутина и ритуала, па до грађења односа путем проширивања и подупирања дечије игре у свим узрасним групама.

Кључне речи: добробит, односи, делање

Транзиција у јаслице

Полазећи од самог почетка процеса транзиције из познатог и сигурног окружења породице у систем вртићке заједнице, планирале смо активности које ће свим актерима пружити осећај сигурности, уважавања и укључености.

Слика 1. Родитељ који чита са децом у вртићу

Кроз разговор са једном од мама, сазнале смо да је читање активност коју свакодневно имају код куће. Позвале смо је да чита у вртићу, како свом детету, тако и осталој деци у групи (слика 1). Циљ нам је био олакшати прелаз из познатог у непознато, остварити везу између, с једне стране, сигурног окружења породице, а са друге, новог простора у ком дете борави са њему новим, непознатим другарима и одраслима.

Временом је ритуал читања са децом постао наша свакодневица (слика 2.), која се проширила и на вршњачку интеракцију. Читајући деци познате приче постигнута је повезаност са породицом и животним контекстом деце, а у исто време подржат осећај сигурности и припадања.

Током овог периода, поред примарног развијања односа унутар групе, од изузетне важности било је и међувршњачко повезивање. У нашем вртићу уобичајена је пракса да деца из старијих група (у почетку старија браћа и сестре, а затим и остала деца) долазе у јаслене групе, да се играју и помогну млађим другарима да се адаптирају (слика 3.) .

Слика 2. Васпитач чита са децом

Слика 3.Старија деца причају млађој Слика 4.Заједничко лечење животиња Слика 5. Шетња до Штранда

За места сусретања користимо све просторе вртића , као и места у локалној заједници (слика 4. и 5.).

Транзиција у млађе васпитне групе

Наредни транзициони период је прелазак деце из јаслица у млађе васпитне групе. Мада сви познајемо сву децу у вртићу, током распуста васпитачи који преузимају млађе групе од септембра бораве у јаслицама како би почели да граде односе са децом.

Ритуал нашег вртића настао из примене теорије афективности везаности коју користимо при планирању транзиције су имена група. Временом се показало да нам то олакшава грађење идентитета групе (слика 6.), бржу адаптацију и стварање чвршеће везе између породица и вртића (слика 7.).

Слика 6. Бирање места за симболе

Слика 7. Први дани у вртићу са родитељима

Рутине су деци веома важне јер им обезбеђују сигурност и предвидљивост и тако олакшавају транзиционе периоде. Уводимо их већ током првих дана док су са нама и родитељи. С обзиром на узраст деце, рутине и ритам дана приказујемо визуелно или аудитивно. Поред јутарње рутине постављања и распремања стола (слика 8.), као и гурања колица након доручка (слика 9.), којом се деци омогућава да буду активни учесници у обављању животно-практичних активности, једна од омиљених рутина јесте она везана за сам долазак деце у вртић. На фотографији је приказана рутина када деца приликом уласка у собу каче своју фотографију (слика 10.). На тај начин групни идентитет се учвршћује, а деца која нису често присутна, приликом повратка у вртић, осећају да су препозната и да припадају групи. Свака група гради своје рутине које се, током времена, усложњавају добијајући и образовну функцију (а некада израстају у ритуал).

Слика 8. Распремање стола

Слика 9. Гурање колица

Слика 10. Стављање својих фотографија

Поред рутина, значајну улогу у грађењу односа у групи имају ритуали, којима са децом славимо вредности које подржавамо. Деци омиљени су прослава рођендана и кићење јелке (слика 11.). Неки од рутина и ритуала су део културе групе, а неки део културе вртића (пролећно и јесење спремање дворишта, компостирање и сл.).

Слика 11. Ритуал прославе рођендана

Подршка добробити кроз пројекте

Предуслов сваког учења је повезаност кроз односе, осећање сигурности и припадања. Током године, посматрајући активности и игру деце, уносимо материјале, провокације или реализујемо планиране ситуације учења у вртићу и ван њега проширујући дечје искуство. У следећем примеру, васпитач је проширивањем дечије запитаности око удаљености вртића и места становања унео мапу дела града.

Истраживање деце се наставило и у одређивању удаљености њихових зграда једних од других (слика 12.). Потреба деце за визуализацијом подстакла је даље грађење односа, а васпитач је континуираним проширивањем и подупирањем помогао деци да се фокусирају на активности које за њих имају значај.

Слика 12. Мапирање пута од куће до вртића

Како су деца већ развила културу односа, самостално се бавећи планирањем игре, уношењем нових материјала, инспиришемо децу да их користе у сврху проширивања своје игре и да од постојећих продуката проналазе начине за надоградњу. Тако се од кутије, која је представљала наш вртић, рађа идеја за стварање макете дела града у ком се он налази (слика 13.). Након завршетка израде макете, она је изнета у заједнички простор (слика 14.) у ком добија нову улогу у интеракцији деце из различитих група.

Слика 13. Израда макете

Ова промена у заједничком простору довела је до промене динамике јутарњих активности деце и васпитача из целог вртића (слика 15.).

Слика 14. Игра са макетом у заједничком простору   Слика 15. Деца, васпитачи, родитељи у заједничком простору

Размена искустава која се дешава током пријема деце се преноси у групе и значајан је ресурс за проширивање игре и продубљивање истраживања у различитим темама текућих пројеката. Када се у некој групи покрене нова тема за истраживање у тај процес укључена су и деца из других група. Тако је, на пример, девојчица из старије узрасне групе пронашла у литерарној просторној целини своје собе енциклопедију о води и донела је “Јежићима” верујући да им она може помоћи у истраживању теме којом се баве (слика 16.).

Слика 16. Укључивање деце из других група

Један од важних сегмената у нашем вртићу јесте уважавање и подржавање иницијативе појединца. Овакав приступ оснажује свако дете да слободно истажује без бојазни да ли ће бити препознато и подржано. На примеру једне мајице можемо видети како то уважавање и подршка иницијативи изгледају у пракси. У току доручка, деца су на мајици са шљокицама од своје другарице приметила преламање зрака сунца. Другу девојчицу је то подсетило на књигу са експериментима у којој је видела како се прави дуга помоћу светлости и тегле са водом. Када смо, као у књизи, покушали да “ухватимо” зраке сунца кроз прозор собе, оно је већ зашло иза дрвета. Деци није дуго требало да се сете како је соба “Совица” најосветљенија и да своје истраживање преселе и поделе са млађим другарима (слика 17.).

Одржавајући баланс између иницијативе и учешћа деце и васпитача у планираним ситуацијама учења, васпитач увек промишља о наредној фази учења и о активностима које ће бити довољно инспиративне и изазовне за наставак истраживања. Тако су током истог пројекта, деца проверавала да ли се вода заиста пречишћава када пролази кроз слојеве песка, камена и угља (слика 18.). Касније се ово истраживање наставило иницирањем дечака из групе који је желео да сазна може ли запрљана вода бити још чистија ако неколико пута прође кроз филтер. У бочицама са поклопцем чувала су узорак и пре и након сваког наредног филтрирања, а касније обележавала бочице и посматрала крајњи резултат пречишћавања (слика 19.). У нашем вртићу много радимо на развоју диспозиција за учење, на развоју критичког мишљења, сарадњи и иницијативи.

Слика 17.

У потрази за светлошћу

Слика 18.

Филтрирање воде

Слика 19.

Процена чистоће филтриране воде

Променом улоге васпитача, посебно се показала значајна вештина васпитача да препозна када да сачека, када да прати игру, када да се укључи, када да проширује, а када да помогне. Тако нам иста ситуација са ледом и снегом, које су деца различитих група прикупила играјући се у дворишту вртића, указује на те вештине васпитача. У једном случају деца су препознала властите компетенције да помогну у истраживању других група и предложила васпитачу да однесу снег код “Јежића” јер знају да “... они истражују воду, а снег је вода.” (слика 20.). Док у другом случају, васпитач даје предлог шта би се са ледом могло урадити. Предлажући деци да прикупљени лед однесу до “Јежића”, васпитач подстиче децу на развој заједништва између група (слика 21.).

Слике 20. Иницијатива за делање долази од деце

Слика 21. Васпитач подстиче на делање

За грађење квалитетних социјалних односа, али и самосталности и самопоштовања, значајну улогу имају ситуације када деца представљају своја искуства једни другима (слике 22. и 23.). На тај начин подржавамо прихватање себе и других као компетентних чланова заједнице. Овладавајући новим вештинама, деца имају потребу да своје компетенције прикажу и члановима породице. Зато подстичемо задржавање породица у просторима вртића, што доприноси промени њиховог односа према вртићу као месту ком и они припадају. На тај начин, уважавајући њихово мишљење и компетенције, постају нам партнери у раду.

Слика 22. Размена искустава међу децом

Слика 23. Самостално представљање истраживања

Све прилике у вртићу се користе за оснаживање професионалне заједнице учења, а једна од њих је и само писања овог рада (слика 24.). Осим нас чија су имена исписана на крају овог рада, учествовале су и колегинице са којима смо делиле искуства и размишљања на ову тему. Верујемо да, негујући и радећи на нашим односима, моделујемо односе међу децом. Без развијања добрих међуљудских односа нас као професионалаца, не можемо очекивати ни грађење добрих односа како међу децом, тако и између вртића и породице.

Слика 24. Заједничко промишљање васпитача

Радна група:

Бојана Локић, мед.сест. васпитач; Јелена Вукичевић, васпитач; Анита Јорга Стојановић, васпитач; Берислава Милошевић, васпитач; Јелена Коларски Чубјак, васпитач; Тамара Кисо, васпитач; Тања Рајачић, васпитач; Драгана Тица, психолог.

Литература:

Врањешевевић, Ј., Калезић Вигњевић, А., Златаровић, В., Коруга, Д., Јерковић, Д., Белензада, М. и сарадници (2019). *Вртић као сигурно и подстицајно окружење за учење и развој деце*. Београд: Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

Крњаја, Ж. (2022). *Приручник о специфичностима стратегија васпитача у развијању програма у складу са узрастом деце*. Београд: Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

Крњаја, Ж. и Павловић Бренеселовић, Д. (2017). *Каледоскоп - Пројектни приступ учењу*. Београд: ИПА.

Основе програма предшколског васпитања и образовања - Године узлета (2018).

Службени гласник РС - Просветни гласник.

Стандарди за развој и учење деце раних узраста у Србији. (2012). Београд: Институт за психологију Филозофског факултета.